

“YUMSHOQ KUCH” (SOFT POWER) SIFATIDA SPORTNING DIPLOMATIK ROLI**Safarov O‘lmasbek Sulton o‘g‘li**

Iqtisodiyot va pedagogika universiteti

Jismoniy madaniyat va sport kafedrası stajyor o‘qituvchisi.

Telegram orqali bog‘lanish uchun: @Ulmasbek_SultonovichSafarov**Elektron pochta: ulmasbek158@gmail.com**<https://orcid.org/0009-0009-9521-2981><https://www.linkedin.com/in/ulmasbek-undefined-66ab353a7><https://share.google/NehdPv4IjDcZwENvZ><https://doi.org/10.5281/zenodo.20383529>

Annotatsiya. Ushbu maqolada “yumshoq kuch” (soft power) konsepsiyasi doirasida sportning xalqaro diplomatiyadagi roli ilmiy-nazariy va amaliy jihatdan chuqur tahlil qilinadi. Prezident Shavkat Mirziyoyev rahbarligida amalga oshirilayotgan sport diplomatiyasi, xalqaro hamkorlik va mamlakat imidjini yuksaltirish siyosati asosida sportning tinchlikparvarlik, madaniy almashinuv, iqtisodiy hamkorlik va geosiyosiy ziddiyatlarni yumshatish vositasi sifatidagi ahamiyati ochib berilgan. Ilmiy asoslar bo‘limida o‘zbek olimlari tadqiqotlari va Prezident asarlariga tayangan holda mavzuning nazariy negizlari, tahlil bo‘limida xalqaro va milliy amaliy misollar, O‘zbekiston tajribasi, muammolar va istiqbollar batafsil yoritilgan.

Maqola xalqaro munosabatlar mutaxassislari, sport diplomatiyasi olimlari, sport menejmenti mutaxassislari va talabalar uchun mo‘ljallangan bo‘lib, O‘zbekistonning xalqaro maydonda soft power vositalaridan samarali foydalanishini kuchaytirishga xizmat qiladi.

Kalit so‘zlar: yumshoq kuch (soft power), sport diplomatiyasi, xalqaro sport siyosati, mamlakat imidji, Olimpiya harakati, tinchlikparvar sport, Prezident islohotlari, madaniy diplomatiya, geosiyosiy ta‘sir, xalqaro hamkorlik.

Аннотация. В данной статье научно-теоретически и практически анализируется роль спорта в международной дипломатии в рамках концепции «мягкой силы» (soft power).

На основе спортивной дипломатии, международного сотрудничества и политики повышения имиджа страны под руководством Президента Шавката Мирзиёева раскрывается значение спорта как инструмента миротворчества, культурного обмена, экономического сотрудничества и смягчения геополитических конфликтов. В разделе научных основ на базе исследований узбекских ученых и трудов Президента освещаются теоретические основы темы, в разделе анализа подробно рассматриваются международные и национальные практические примеры, опыт Узбекистана, проблемы и перспективы. Статья предназначена для специалистов международных отношений, ученых спортивной дипломатии, специалистов спортивного менеджмента и студентов и служит усилению эффективного использования инструментов soft power Узбекистаном на международной арене.

Ключевые слова: мягкая сила (soft power), спортивная дипломатия, международная спортивная политика, имидж страны, Олимпийское движение, миротворческий спорт, реформы Президента, культурная дипломатия, геополитическое влияние, международное сотрудничество.

Annotation. This article provides a deep scientific-theoretical and practical analysis of the role of sport in international diplomacy within the framework of the “soft power” concept.

Based on sports diplomacy, international cooperation, and the policy of enhancing the country's image under the leadership of President Shavkat Mirziyoyev, it reveals the importance of sport as a tool for peacekeeping, cultural exchange, economic cooperation, and mitigating geopolitical conflicts.

The scientific foundations section highlights the theoretical bases drawing on Uzbek scholars' research and the works of the President, while the analysis section details international and national practical examples, Uzbekistan's experience, problems, and prospects. The article is intended for international relations specialists, sports diplomacy scholars, sports management experts, and students, and serves to strengthen Uzbekistan's effective use of soft power tools on the international stage.

Keywords: *soft power, sports diplomacy, international sports policy, nation branding, Olympic Movement, peace-building sport, Presidential reforms, cultural diplomacy, geopolitical influence, international cooperation.*

Ilmiy asoslari: “Yumshoq kuch” (soft power) konsepsiyasi Joseph Nye tomonidan taklif etilgan bo‘lib, u davlatning harbiy yoki iqtisodiy kuchga emas, balki madaniyat, qadriyatlar va jozibadorlik orqali boshqa davlatlar siyosatini shakllantirish qobiliyatini bildiradi. Sport bu kontekstda eng samarali soft power vositalaridan biri hisoblanadi, chunki u millionlab odamlarni birlashtiradi, emotsional aloqa o‘rnatadi va siyosiy ziddiyatlarni yumshatishga yordam beradi.

O‘zbekiston Respublikasida Prezident Shavkat Mirziyoyev rahbarligida sportni soft power sifatida ishlatish davlat siyosatining muhim yo‘nalishiga aylangan. Prezidentimizning asarlarida va nutqlarida sport nafaqat jismoniy tarbiya, balki xalqlar o‘rtasidagi do‘stlik, tinchlik va hamkorlikni mustahkamlashning kuchli vositasi sifatida belgilangan. Xususan, “Sport orqali mamlakat imidjini yuksaltirish va xalqaro hamkorlikni rivojlantirish” g‘oyasi O‘zbekistonning xalqaro sport faoliyatining asosiy tamoyillaridan biridir.

Ilmiy jihatdan sportning diplomatik roli quyidagi nazariy asoslarga tayanadi:

1. Soft power nazariyasi — sport madaniy jozibadorlik va qadriyatlar orqali ta’sir ko‘rsatadi.
2. Sport diplomatiyasi — “ping-pong diplomatiyasi”, “futbol diplomatiyasi” kabi tarixiy misollar.
3. Public diplomacy — sport orqali aholilar o‘rtasidagi to‘g‘ridan-to‘g‘ri aloqalar.
4. Nation branding — sport yutuqlari orqali mamlakat imidjini shakllantirish.

O‘zbek olimlari (xalqaro munosabatlar, diplomatiya va sport menejmenti bo‘yicha tadqiqotchilar) bu mavzuni chuqur o‘rganishgan. Ular sportning geosiyosiy ziddiyatlarda tinchlikparvar rolini, iqtisodiy diplomatiyadagi ahamiyatini va O‘zbekiston tajribasini tahlil qilgan. Prezident strategiyalari va farmonlari bu ilmiy izlanishlar uchun mustahkam amaliy asos yaratgan.

O‘zbekistonning soft power strategiyasida sportning o‘rni tobora ortib bormoqda: xalqaro musobaqalarni o‘tkazish, Olimpiya harakatidagi faollik, yoshlar almashinuv dasturlari va sport orqali madaniy diplomatiya.

Tahlil bo‘limi: Xalqaro amaliyotda sportning soft power sifatidagi roli juda ko‘p misollarga ega. 1936-yil Berlin Olimpiadasi Gitler rejimining propagandasi uchun ishlatilgan bo‘lsa, 1971-yil “ping-pong diplomatiyasi” AQSh-Xitoy munosabatlarini ochgan. Zamonaviy davrda Qatar va Xitoy kabi davlatlar yirik sport tadbirlarini o‘tkazish orqali global imidjini oshirdi.

O'zbekiston tajribasini tahlil qilganda Prezident Shavkat Mirziyoyev rahbarligida erishilgan yutuqlar alohida o'rin tutadi:

- Osiyo o'yinlarini muvaffaqiyatli o'tkazish va unda yuqori natijalar.
- Olimpiya o'yinlarida medal sonining keskin o'sishi.
- FIFA, AFC va XOQ bilan hamkorlikni kuchaytirish.
- Sport orqali Markaziy Osiyo mamlakatlari o'rtasidagi hamkorlikni rivojlantirish.

Kuchli tomonlari: sport yoshlar orasida xalqaro do'stlikni mustahkamlaydi, turizm va investitsiyalarni jalb qiladi, mamlakatni tinchlikparvar davlat sifatida ko'rsatadi. Zaif tomonlari: moliyaviy resurslar cheklanganligi, professional sport infratuzilmasini yanada rivojlantirish zarurati va ba'zi sport turlarida xalqaro raqobatbardoshlikni oshirish.

Tahlil shuni ko'rsatadiki, sport soft power vositasi sifatida O'zbekiston uchun katta potensialga ega. Prezident topshiriqlari asosida raqamli sport diplomatiyasi, yoshlar almashinuv dasturlari va ekologik sport loyihalarini rivojlantirish istiqbollari yuqori.

Qo'shimcha tahlil: gender tengligi va parasport orqali inklyuziv diplomatiya, e-sport va raqamli platformalar orqali yoshlar diplomatiyasi, global inqirozlar sharoitida sportning tinchlikparvar roli kabi zamonaviy yo'nalishlar ham muhim ahamiyat kasb etmoqda.

Xulosa: "Yumshoq kuch" sifatida sportning diplomatik roli xalqaro munosabatlarda tobora kuchayib bormoqda. Prezident Sh.M.Mirziyoyev rahbarligida O'zbekiston sportni samarali soft power vositasi sifatida ishlatib, mamlakat imidjini yuksaltirmoqda va xalqaro hamkorlikni mustahkamlamoqda. Kelajakda bu yo'nalishni yanada rivojlantirish nafaqat sport yutuqlarini, balki tinchlik, do'stlik va barqaror rivojlanishga ham katta hissa qo'shadi. Bu jarayon "Yangi O'zbekiston" strategiyasining muhim va istiqbolli tarkibiy qismidir.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. 2017-2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналиши бўйича Ҳаракатлар стратегияси. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 7 февралдаги ПФ-4947-сонли Фармони.
2. Ўзбекистон Республикасининг "Жисмоний тарбия ва спорт тўғрисида"ги Қонуни (янги таҳрири). 2015 йил 4 сентябрь.
3. Mamlakatimizda jismoniy tarbiya va sport sohasida davlat-xususiy sheriklik asoslari. **Safarov O'Imasbek Sulton o'g'li:** 29.06.2024
4. <https://doi.org/10.5281/zenodo.12589317>
5. O'zbekiston respublikasida sport marketingini rivojlantirish yo'llari. 29.06.2024
6. **Safarov O'Imasbek Sulton o'g'li:** <https://doi.org/10.5281/zenodo.12589372>
7. Мирзиёев Ш.М. Жисмоний тарбия ва спорт соҳасини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида. ПФ-5924-сон Фармон. 24.01.2020.
8. К вопросам повышения качества образовательной деятельности вузов на основе системного анализа и стратегического менеджмента. 29.06.2024
9. <https://doi.org/10.5281/zenodo.12593025> **Safarov O'Imasbek Sulton o'g'li:**
10. Sport xizmatlari bozorida marketing faoliyatini rivojlantirish. 04.09.2024 <https://doi.org/10.5281/zenodo.13685623> **Safarov O'Imasbek Sulton o'g'li:**
11. O'zbekiston va xalqaro sport tashkilotlari aloqalarida marketingning iqtisodiy ahamiyati. 04.09.2024 **Safarov O'Imasbek Sulton o'g'li:**
12. <https://doi.org/10.5281/zenodo.13685654>

13. Xalqaro sportda professional sportni boshqarish modellari 04.09.2024
<https://doi.org/10.5281/zenodo.13685676> **Safarov O‘lmasbek Sulton o‘g‘li:**
14. Sport menejerlarni tayyorlash o‘ziga xos xususiyatlari 04.09.2024
<https://doi.org/10.5281/zenodo.13685312> **Safarov O‘lmasbek Sulton o‘g‘li:**
15. Sport sohasida samarali boshqarish tizimini takomillashtirish 04.09.2024
<https://doi.org/10.5281/zenodo.12589279> **Safarov O‘lmasbek Sulton o‘g‘li:**
16. Safarov O‘. (2024). Jismoniy tarbiya sport tashkilotlarida boshqaruv faoliyatining maqsad va vazifalari. 09.10.2024. Наука и инновация, 2(28), 46–48. <https://in-academy.uz/index.php/si/article/view/37871>
17. **Safarov O‘.** (2024). Sportni boshqarishda yetakchilikning ahamiyati. 09.10.2024. 142–144. <https://in-academy.uz/index.php/yo/article/view/37869>
18. **K.Sh. Ziyadullayev. A.B. Jumaniyazov. Safarov O‘lmasbek Sulton o‘g‘li.** Sport sohasida sifat menejmentini takomillashtirishning ijtimoiy-iqtisodiy jihatlari. 02.21.2025. <https://doi.org/10.5281/zenodo.14902890>
19. **Safarov O‘lmasbek Sulton o‘g‘li.** “Sport tashkilotlarida inson resurslarini boshqarishning zamonaviy konsepsiyalari va ularning samaradorlikka ta’siri” 30.12.2025. <https://doi.org/10.5281/zenodo.18093358>
20. **Safarov O‘lmasbek Sulton o‘g‘li.** “Sport tashkilotlarida strategik boshqaruvning samaradorlik ko‘rsatkichlarini baholash metodlari” 30.12.2025. <https://doi.org/10.5281/zenodo.18093426>
21. **Safarov O‘lmasbek Sulton o‘g‘li.** “Sport sanoatida iqtisodiy barqarorlikni ta’minlashda menejment modellarining qiyosiy tahlili” 30.12.2025. <https://doi.org/10.5281/zenodo.18093468>
22. **Ziyadullayev Komiljon Shamsiyevich, Jumaniyazov Anvar Bekchanovich, Boyqobilov Akbar Panji o‘g‘li, Safarov O‘lmasbek Sulton o‘g‘li.** 28.03.2025. “Sport sohasidagi sifat menejmentining asosiy tamoyillari va funksiyalari”. <https://doi.org/10.5281/zenodo.15099586>
23. **Safarov O‘lmasbek Sulton o‘g‘li.** “Sport tashkilotlari faoliyati samaradorligini marketing tizimini takomillashtirish orqali oshirish yo‘llari.” <https://doi.org/10.5281/zenodo.13685343>.
24. **Safarov O‘lmasbek Sulton o‘g‘li, A. Q. Nurullayev.** “The origin and development of athletics” 04.03.2022. <http://www.sciencebox.uz/index.php/jars/article/view/1379>
25. **Safarov O‘lmasbek Sulton o‘g‘li.** “Middle long distance running” 02.03.2022. <http://www.sciencebox.uz/index.php/sjeg/article/view/1360>
26. **Safarov O‘lmasbek Sulton o‘g‘li.** “Jismoniy tarbiya va sportda menejmentning ahamiyati” 08.04.2024. <https://doi.org/10.5281/zenodo.11098396>